

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

عنایت سوری

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشکده‌ی علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران

امیدعلی احمدی^۱

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده‌ی علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران

حسین جمالی

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده‌ی علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران

محمدحسین اسدی

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده‌ی علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد آشتیان، آشتیان، ایران

تاریخ ارسال: ۱۴۰۲/۱۱/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۴/۲۵

چکیده

تفاوت بین گروه‌های سنی موضوع بسیار مهمی است که می‌تواند منشأ پدیده‌ها و مسائل گوناگون فرهنگی و اجتماعی شود. هدف این پژوهش بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان بود. روش تحقیق پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ی پژوهش‌گرساخته بود. جامعه‌ی آماری شامل زنان و مردان بالای ۱۵ سال شهر تویسرکان در سال ۱۳۹۹ است که با توجه به جدول مورگان و کرجسی، ۳۹۲ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. روایی با روش‌های توافق متخصصان، صوری، و سازه به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۶ و ۰/۸۴ برآورد شد، همچنین پایایی با روش همسانی درونی ۰/۸۲ به دست آمد. تحلیل داده‌ها با آزمون‌های تحلیل واریانس یک‌طرفه، مستقل، و تحلیل مسیر در برنامه‌ی SPSS-25 انجام شد. نتایج نشان داد که بین نسل‌ها از نظر سرمایه‌ی اجتماعی تفاوت وجود دارد و نسل مسن سرمایه‌ی اجتماعی بیشتری دارند؛ بین زنان و مردان از نظر سرمایه‌ی اجتماعی تفاوت وجود دارد و مردان، سرمایه‌ی اجتماعی بیشتری نسبت به زنان دارند. بین گروه‌های سنی از نظر سرمایه‌ی اجتماعی تفاوت وجود دارد و گروه سنی ۶۶ تا ۷۵ ساله، سرمایه‌ی اجتماعی بیشتری دارند. همچنین، بین میزان درآمد و سرمایه‌ی اجتماعی رابطه وجود دارد ($P < 0/05$). به‌طور خلاصه، می‌توان گفت بین متغیرهای نسل، جنسیت، گروه‌های سنی، میزان درآمد، نوع شغل، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، محل

^۱ نویسنده مسئول:omidaliahmadi@gmail.com

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

زندگی، سن ازدواج، حضور در اجتماع، و سرمایه‌ی اجتماعی رابطه وجود دارد؛ بین جنس و نیز بین نسل‌های مختلف از نظر متغیرهای سن ازدواج، حضور در اجتماع، سرمایه‌ی اقتصادی، آزادی‌های فردی و اجتماعی، اعتماد اجتماعی، تحرک اجتماعی تفاوت وجود دارد.

واژگان کلیدی: میان‌نسلی، سرمایه‌ی اجتماعی، تویسرکان، تحرک اجتماعی

An Intergenerational Study of Social Capital and Its Dimensions among Men and Women in Tuyserkhan

Enayat Souri

PhD Candidate, Department of Sociology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran

Omid Ali Ahmadi²

Assistant Professor of Sociology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran

Seyed Hossein Jamali

Assistant Professor of Sociology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran

Mohammad Hossein Asadi

Assistant Professor of Sociology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran

Abstract

Differences between age groups are a critical issue that can be the source of various cultural and social phenomena and issues. This research investigated intergenerational social capital and its dimensions among men and women in Tuyserkhan city. The research method was a survey, and the data collection tool was a researcher-made questionnaire. The statistical population included men and women over 15 years of age in Tuyserkhan City in 2019, of which 392 arrived into samples by cluster sampling. ANOVA, Independent T-test, and Path Analysis were used in SPSS-25 software to analyze data. The results showed a difference between generations in terms of social capital, and the older generation has higher social capital than younger ones; there is a difference between women and men, and men have more social capital than women. There is a difference between age groups regarding social capital; the age group of 66 to 75 years has a higher tendency to have social capital. Also, there is a relationship between income and social capital ($P < 0.05$). In short, we can say that there is a relationship between intergenerational variables, gender, age groups, income, type of job, marital status, level of education, place of residence, age of marriage, presence in society, and social capital; There is a difference between men and women as well as between different generations in terms of the variables of the age of marriage, presence

---

² Corresponding Author: omidaliahmadi@gmail.com

in society, economic capital, individual and social freedoms, social trust, and social mobility.

Keywords: Intergenerational, Social Capital, Tuyserkar, Social Mobility

مقدمه و طرح مسئله

تمام جوامع بشری دارای مجموعه‌ای از ارزش‌ها، هنجارها و آداب‌ورسومی هستند که در قالب عرف یا قانون تجلی پیدا کرده است و گذشته از درست یا نادرست بودن برای آن‌ها بسیار ارزشمندند. هر نسل نگران حفظ ارزش‌های خود بوده و سعی دارد ارزش‌ها، هنجارها، و عرف اجتماعی خود را بسان یک امانت به نسل بعدی منتقل کند؛ اما برخلاف گذشته که جوامع کمتر در معرض تغییر بوده و پسران همانند پدران و دختران همانند مادران فکر و رفتار می‌کردند؛ امروزه، در عصر تحولات پرشتاب اجتماعی و تغییرات سریع فرهنگی، تفاوت‌های بین‌نسلی در نگرش‌ها منجر به ایجاد شکاف و فاصله بین‌نسل‌ها می‌گردد و باعث می‌شود که هر نسل فلسفه و شیوه زندگی متفاوتی پیدا کند. بوردیو^۳ نشان می‌دهد که در میدان‌های اجتماعی، انواع سرمایه وجود دارند که میزان برخورداری از این‌ها در میدان اجتماعی موجب شکل‌گیری گروه‌های خاص با سبک‌های زندگی ویژه خواهد شد و هر یک از انواع سرمایه در ایجاد، تقویت یا تغییر دادن سبک زندگی مؤثرند (گیبیز و بوریمر^۴، ۱۳۸۱:۱۱۷).

در حوزه نسلی نیز رونالد اینگلهارت^۵ تحقیقات مفصلی را انجام داده است. او معتقد است که وقتی دگرگونی فرهنگی مهمی رخ می‌دهد به تفاوت‌هایی در میان‌نسل‌ها می‌انجامد. زیرا این دگرگونی در میان گروه‌های جوان‌تر که نیازی به غلبه بر مقاومت متناقض اولیه ندارند با سهولت بیشتری صورت می‌گیرد تا در میان گروه‌های بزرگ‌تر؛ در نتیجه دگرگونی در درجه اول در بین گروه‌های جوان‌تر ظاهر می‌شود تا در بین گروه‌های مسن‌تر که ضرورتاً به اختلافات بین‌نسلی می‌انجامد. از آن‌جا که نسبت به نسل قدیم، نسل جدیدتر دسترسی بیشتری به امکانات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و غیره دارد.

³. Bourdieu

⁴. Gibins & Burimer

⁵. Ingelhart

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

از این رو میزان سرمایه‌های جوانان بالأخص سرمایه فرهنگی آنان تفاوت فراوانی نموده است، لذا این تفاوت سرمایه به گفته بوردیو موجب شکل‌گیری قریحه‌هایی متفاوت در میان افراد شده، روی تمام ابعاد سبک زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد و باعث به وجود آمدن تفاوت‌های نسلی در جامعه می‌شود (اینگلهارت، ۱۳۸۲: ۲۰).

بانک جهانی سرمایه‌ی اجتماعی را پدیده‌ای می‌داند که حاصل تأثیر نهادهای اجتماعی، روابط انسانی، و هنجارها بر کیفیت تعاملات اجتماعی است. تجارب این سازمان نشان داده است که این پدیده تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد و توسعه‌ی کشورهای مختلف دارد. سرمایه‌ی اجتماعی برخلاف سایر سرمایه‌ها به صورت فیزیکی وجود ندارد، بلکه حاصل تعاملات و هنجارهای گروهی و اجتماعی بوده و از طرف دیگر افزایش آن می‌تواند موجب پایین آمدن جدی سطح هزینه‌های اداره‌ی جامعه و نیز هزینه‌های عملیاتی سازمان‌ها گردد. از دیدگاه بوردیو، سرمایه‌ی اجتماعی با کارکردش تعریف می‌شود. سرمایه‌ی اجتماعی یک شیء واحد نیست، بلکه انواع چیزهای گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارند: همه‌ی آن‌ها شامل جنبه‌ای از یک ساخت اجتماعی هستند و کنش‌های معین افرادی را که در درون ساختار هستند، تسهیل می‌کند. سرمایه‌ی اجتماعی، مانند شکل‌های دیگر سرمایه مولد است و دستیابی به هدف‌های معینی را که در نبودن آن دست‌یافتنی نخواهد بود، امکان‌پذیر می‌سازد. سرمایه‌ی اجتماعی، مانند سرمایه فیزیکی و سرمایه‌ی انسانی کاملاً تعویض‌پذیر نیست اما نسبت به فعالیت‌های بخصوصی تعویض‌پذیر است. شکل معینی از سرمایه‌ی اجتماعی که در تسهیل کنش‌های معینی ارزشمند است، ممکن است برای کنش‌های دیگر بی‌فایده یا حتی زیان‌بار باشد. سرمایه‌ی اجتماعی نه در افراد و نه در ابزار فیزیکی تولید، قرار ندارد (کلمن^۶، ۱۳۸۶: ۲۶۴).

سرمایه‌ی اجتماعی نزد بوردیو بر این درک استوار است که افراد چگونه با سرمایه‌گذاری بر روابط گروهی، وضعیت اقتصادی خود را در یک فضای اجتماعی سلسله‌مراتبی جامعه سرمایه‌داری بهبود می‌بخشند. سرمایه‌ی اجتماعی از نظر بوردیو، ابزاری است که وضعیت گروه و در نتیجه فرد را بازتولید می‌کند. از این جهت می‌توان رویکرد او را ابزاری و نهایتاً فردگرایانه نامید. بوردیو بر قابلیت تبدیل انواع

---

^۶ Kolman

مختلف سرمایه تأکید دارد ولی سرمایه‌ی اقتصادی را ریشه‌انواع دیگر سرمایه می‌داند. بنابراین به کمک سرمایه‌ی اجتماعی، کنشگران قادرند مستقیماً به منابع اقتصادی دست یابند، از سوی دیگر، به دست آوردن سرمایه‌ی اجتماعی مستلزم سرمایه‌گذاری سنجیده هم در منابع اقتصادی و هم منابع فرهنگی است. سرمایه‌ی اجتماعی از مفاهیم جدید در حوزه‌ی مطالعات اقتصادی و اجتماعی در سطح جهان و در داخل کشور است. سرمایه‌ی اجتماعی مجموعه‌ی هنجارهای موجود در نظام‌های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه و پایین آمدن هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌شود. سرمایه‌ی اجتماعی تأثیر عمیقی در عرصه‌های مختلف زندگی بشر و توسعه‌ی آن دارد. این سرمایه ویژگی تعاملات اجتماعی در یک سازمان را انعکاس می‌دهد و موجب استفاده بهتر از منابع فیزیکی، مالی و انسانی سازمان، می‌شود. استفاده از مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی با توجه به روند جهانی شدن و تضعیف نقش دولت‌های ملی، به‌عنوان راه‌حلی اجرایشدن در سطح اجتماعات محلی برای مشکلات توسعه، مورد توجه سیاست‌گذاران و مسئولان سیاست اجتماعی قرار گرفته است (فوکویاما، ۱۳۸۵: ۷۴).

شکاف میان فهم تئوریک سرمایه اجتماعی و طرق اندازه‌گیری آن در هر یک از کارهای تجربی انجام یافته، مسائل و ابهامات گوناگونی را پدید آورده است که سنجش آن را با پیچیدگی بیشتر به ویژه برای جوانان مواجه ساخته است. با توجه به ضرورت‌های متعددی فراهم شده است. سرمایه اجتماعی میان نسلی به دو صورت دچار چالش و تحول شده است. یکی از مهم‌ترین تحولات، برجسته‌تر شدن تفاوت‌های ارزشی میان فرزندان و والدین است که موجب بروز چالش‌های جدی در خانواده‌ها شده است. چالش‌هایی که به نظر می‌رسد شکل سنتی خانواده را زیر سوال برده است. دیگر آن که به نظر می‌رسد که جامعه مرحله گذار از سنتی به مدرن را طی می‌کند و همین شرایط به ایجاد تفاوت و فاصله بیشتر کمک می‌کند. دولت نیز حرکت به سمت توسعه را در برنامه بلندمدت جای داده و به تدریج نظام اجتماعی کشور دچار تغییرات بنیادی شده است. پژوهشگران به مسایل و مشکلاتی از قبیل بیکاری جوانان، اعتیاد، فقر که زنان و مردان در شهر تویسرکان با آن درگیر هستند آشنا هستند؛ اما به نظر می‌رسد

---

7. Fukuyama

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

که سستی در بنیان سرمایه اجتماعی است که عامل جدی در بروز مسایل و مشکلاتی که امروز جامعه شهری تویسرکان با آن روبرو است. اهمیت این موضوع به مساله‌ی مطالعه‌ی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان در سال ۱۳۹۹ مربوط است. این پژوهش به دنبال مقایسه سرمایه اجتماعی در بین دو نسل است. چرا که پژوهشگران پیشین علی‌رغم انجام پژوهش‌های متعددی که صورت گرفته، تاکنون به نحوی مقتضی به این مساله نپرداخته و علل و عوامل موثر بر این روند را مورد مطالعه و کاوش قرار نداده‌اند. در این تحقیق به الگوهای تعاملی در خانواده‌ها پرداخته می‌شود که از مفاهیم جدید مطرح شده در حوزه‌ی مطالعات خانواده محسوب می‌شود. با توجه به نتایج احتمالی، این پژوهش می‌تواند راه‌گشای جامعه‌شناسان و مسئولین کشور در تصمیم‌گیری‌های مربوط به خانواده و همچنین به منظور شناخت بهتر سرمایه اجتماعی و ارتباط آن با نسل‌ها باشد.

چارچوب مفهومی

در آغاز این بخش، ابتدا تعاریف مفاهیم مورد نظر در این پژوهش ارائه می‌گردد:

نسل: مفهوم نسل از نقطه نظر زیست‌شناختی و شجره‌شناختی معنای صریحی دارد و بر یک رسته هم‌دوره از یک نیای مشترک اطلاق می‌شود؛ با وجود اینکه قایل شدن به تمایز هم‌عمران و همسالان دارای اهمیت است. نسل را گروهی از افرادی می‌داند که در فاصله زمانی معین به دنیا آمده‌اند (بیکر، ۱۳۷۷).

سرمایه‌ی اجتماعی: سرمایه اجتماعی حاصل انباشت منافع بالقوه و یا بالفعلی است که مربوط به مالکیت یک شبکه بادوام از روابط کم و بیش نهادینه شده در بین افرادی است که با عضویت در یک گروه اجتماعی ایجاد می‌شود. (بوردیو، ۱۹۸۵: ۲۴۸)

دورکیم مستقیماً به مساله نسل و شکاف نسلها اشاره نکرده، اما آن را در قالب تقسیم کار اجتماعی و آثاری که این پدیده بر روی جامعه و روابط انسانی برجای گذاشته، به صورت غیرمستقیم بررسی می‌کند. وی نشان داد که چگونه با گذار به جامعه ارگانیکی امکانات تازه‌ای برای آزادی پدید می‌آید، وجدان جمعی ضعیف می‌شود، فردیت افراد رشد می‌یابد و اختلال و نابسامانی در قواعد و ارزش‌ها شایع

می‌گردد. کارل مانهایم^۸، جامعه‌شناس مجاری بنیانگذار نظریه نسل تاریخی (۱۸۹۳-۱۹۴۷) که از وی به‌عنوان آغازگر مباحث نظری پیرامون نسل نام برده می‌شود، نسل را شامل افرادی می‌داند که موقعیت مشترکی در فراگرد تاریخی و اجتماعی دارند و آنها را به یک شیوه تفکر و تجربه خاص و یک نوع کنش تاریخی ویژه این موقعیت، متمایل می‌کند (نقل از کوزر^۹، ۱۳۷۳: ۵۶۹).

مانهایم بیشتر به تجربه نسلی تکیه می‌کند و معتقد است که هر نسلی دارای تجربیات متفاوت از نسل قبل خود است (مانند کسانی که در یک دوره‌ی جنگ زندگی می‌کنند). آنان هر چند در طبقات مختلف هستند و آگاهی‌های مختلفی دارند ولی رویکرد و موضع‌گیری مشترکی دارند که از تجربه مشترک آن نسل حاصل می‌شود. البته از نظر مانهایم نسل‌های جدید همیشه آغازگر خودآگاهی ریشه‌ای و متمایز از نسل‌های پیشین نیستند بلکه گسست نسلی عمدتاً در پی دورانی از تغییرات فرهنگی سریع ایجاد می‌شود. در چنین دورانی است که دسته‌های نسبتاً بزرگی از افراد به‌عنوان عاملان تغییر اجتماعی تند با تفسیرهای سنتی به چالش برخاسته و تفسیرهای جایگزین را مطرح می‌کنند. اگر براساس نظریه مانهایم تفاوت نگرش‌های میان دو نسل را امری طبیعی و تاریخی بدانیم، این تنها شرط لازم برای تبیین مسأله شکاف بین نسلی است و شرط کافی نیست، بلکه شرط کافی تعلیل و توجیه این تفاوت‌هاست. دیدگاه بورديو در جامعه‌شناسی فرهنگ به مفهوم نسل پرداخته است. افرادی که هم‌دوره‌ای هستند و در زمان حال زندگی کرده و ملکه فرهنگ مشترک دارند، کارکرد مشترکی دارند. کارکردی که با حافظه جمعی که ترکیب هم‌دوره‌ای را در طول یک دوره خاص تعیین می‌کند، تعریف‌کننده نسل واحد است. در این تعریف توجه خاصی به ایده فرهنگ جمعی و مشترک وجود دارد؛ احساسات، رجحان‌ها، خلق و خوی و مجموعه‌ای از اعمال از قبیل فعالیت‌های ورزشی و فعالیت‌های تفریحی، حافظه جمعی و خلق فرهنگ یا سنت نسلی را تعیین می‌کند، که با مدیریت منابع نسلی در طول زمان و فضا ملاحظه می‌شود. افسون بر

---

⁸ Karl Mannheim

⁹ Koser

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر نویسرکان

مشارکت در فرهنگ جمعی مشترک، نسل ممکن است همچون هم‌دوره‌ای دیده شود که دستیابی استراتژیک به منابع از طریق مراسم در آن به دست می‌آید (بوردیو، ۱۳۸۷: ۳۳).

در کتاب فرهنگ علوم اجتماعی در تعریف نسل چنین آورده شده است: "منظور از کلمه نسل فاصله‌ی بین تولد پدران و مادران و تولد فرزندان آن‌هاست که معمولاً ۳۰ سال در نظر گرفته می‌شود. از نظر جامعه‌شناختی چگونگی زندگی و تجربه زندگی در عصری مشخص، یعنی مجموعه افرادی که در حوزه فرهنگی مشخصی تقریباً همسال هستند و به دلیل زندگی در شرایط اجتماعی و تاریخی یکسان از تصورات، انگیزه‌ها، جهت‌گیری‌ها و ارزش‌های مشابهی برخوردار هستند، یک نسل گفته می‌شود.

موضوع نسل‌ها، تفاوت‌ها و یا اشتراک‌ها از دغدغه همیشگی بشر بوده است. "اگر اجازه دهیم که اعمال بی‌سابقه نسل‌های جوان‌تر ما ادامه یابد، تمدن ما محکوم به نابودی است." این گفتاری است که بر روی یک لوح باستانی کشف شده در شهر "اور" - از مراکز تمدن سومری که به گفته تورات زادگاه ابراهیم نبی بوده و در حدود ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد شهرآبادی بود - نقش بسته است. این جملات بازتاب عقیده‌ای نسبت به جوانان است که در هر عصری شایع می‌باشد (لاور، ۱۳۷۳: ۱۷۹؛ نقل از چیت‌ساز قمی، ۱۳۸۶: ۳۱۲). موضوع تحول بین‌نسلی نخستین بار پس از جنگ دوم جهانی و به‌ویژه در دهه‌ی ۶۰ در جوامع غربی مطرح شد که به نحوی اختلاف فرهنگی میان فرزندان و والدینشان را تشریح می‌کرد. در ایران نیز دهه شصت و هفتاد یکی از دوره‌های حساس و پرفرازونشیبی است که یکی از سه رویداد مهم تاریخ معاصر؛ یعنی انقلاب اسلامی آغاز می‌شود و پس از آن نیز جنگ ایران و عراق به‌عنوان یک پدیده اجتماعی مهم دیگر به وقوع می‌پیوندد. این دو پدیده اجتماعی تغییرات وسیعی را در باورها و بینش‌های نسلی که در آن دوران زندگی می‌کرد، به وجود آورد. نسل دیروزی که دارای تجربه جنگ و انقلاب بود، امروزه در کنار نسلی زندگی می‌کند که فاقد این تجربه‌ها است؛ و این خود سبب شده است تا شکافی در بینش و آگاهی، باورها، تصورات، انتظارات، جهت‌گیری‌های ارزشی و الگوهای رفتاری و سبک‌های زندگی این نسل والدین با نسل جدید فرزندان به وجود آید (رحیمی، آشفته تهرانی، و حضرتی صومعه، ۱۳۹۰: ۸۰).

اگرچه شباهت‌های زیادی در بین تعاریف مفهوم نسل به چشم می‌خورد، و بر یک معنای واحد تفاهمی صورت نگرفته است. به نظر هیوز هر نسل بر پایه تجربیاتی که افرادش در آن شریک بوده‌اند،

حدومرزی از خود به دست می‌دهد. در واقع خوشه‌ای حول محور این گونه تجربه‌ها تشکیل می‌شود. بنابراین کسانی که با افراد پانزده سال بزرگ‌تر از خودشان در رویدادهای روانی تعیین‌کننده شریک بوده‌اند، ممکن است خویشان را به این افراد نزدیک‌تر احساس کنند تا به اشخاصی که سشنان فقط اندکی از آن‌ها کمتر است ولی به آن حوادث پیوند نخورده‌اند. نمونه این امر نسل‌هایی است که در دو جنگ جهانی شرکت داشتند. بلس تعریف نسل را کار آسانی نمی‌پندارد و معتقد است که از برخی جهات می‌توان گفت که یک نسل عبارت است از فاصله میان والدین با فرزندانش؛ که بدین ترتیب بسیاری از مردم در طول زندگی خود شاهد حضور سه نسل هستند. وی به ابژه نسلی نیز اشاره می‌نماید (کومار^{۱۰}، ۲۰۱۷: ۱۱۳).

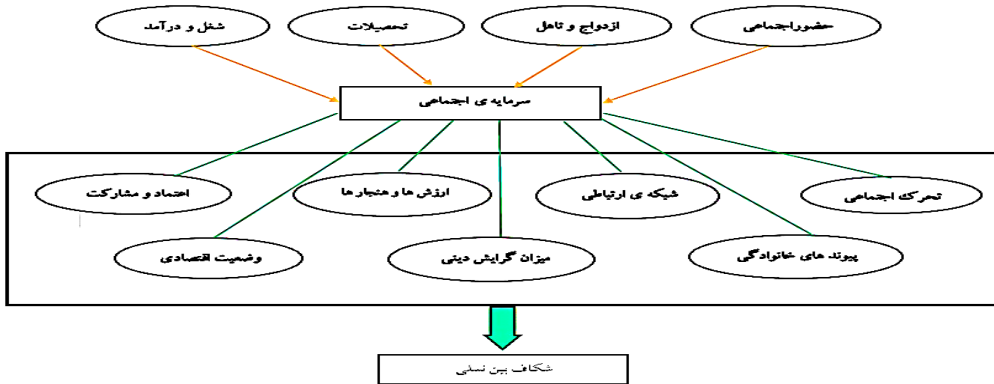
موضوع سرمایه‌ی اجتماعی در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در بعد نظری و تجربی مورد توجه صاحب‌نظران و پژوهشگران قرار گرفته است. باین وجود همچنان با ابهامات و حتی نوعی آشفتگی و بی‌نظمی در مجموعه یافته‌ها روبرو هستیم. از سویی نیز تفاوت‌های بین نسل‌ها مشکلاتی را در ارتباطات بین زوجین، والدین و فرزندان، آموزگار و دانش‌آموز، همکاران با یکدیگر، اعضای یک خانواده، و مانند اینها ایجاد کرده است. این مسائل و مشکلات می‌تواند ناشی از عدم شناخت و درک مناسب از طرف مقابل باشد.

به منظور دستیابی به چارچوب مفهومی جامع مروری بر دیدگاه‌های نظری و منابع تجربی و تحلیل یافته‌های آنان ضروری به نظر می‌رسد. همچنین ضرورت آگاهی‌بخشی به گروه‌های سنی مختلف از ویژگی‌های خود و سایر گروه‌های سنی اهمیت این پژوهش را دوچندان می‌سازد. از نظر ضرورت برنامه‌ریزی برای نسل‌های گوناگون در زمینه‌ی بهداشت، آموزش، ازدواج، مسکن، نیازهای روانی و اجتماعی توجه به تفاوت‌های بین نسل‌ها نیز اهمیت ویژه‌ای دارد. براساس نکاتی که مطرح شد مدل مفهومی پژوهش به صورت زیر ارائه شده است:

---

¹⁰. Kumar

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش

پیشینه‌ی پژوهش

ادهمی و همکاران (۱۳۹۶) در بررسی ترجیحات ارزشی بین‌نسلی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در شهر سنندج بیان کردند که پژوهش با هدف بررسی ترجیحات ارزشی بین‌نسلی در شهر سنندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن انجام شده است. شهر سنندج از جمله شهرهایی است که به واسطه ویژگی‌هایی چون مرکزیت استان کردستان، گسترش شهرنشینی شتابان، مهاجرت بی‌رویه، حاشیه‌نشینی، جوانی جمعیت، همزیستی عناصری از فرهنگ بومی - محلی و غیرمحلی - غیربومی، همزیستی فرهنگ سنتی و مدرن، مجاورت با شهرهای مرزی و مدرنیته رسانه‌ای دستخوش تحولات گسترده‌ای شده است. بنابراین شناخت وضعیت ترجیحات ارزشی و رفتاری در بین سه نسل از شهروندان حائز اهمیت است. برای این منظور چارچوب نظری با الهام از دیدگاه دورکیم، مرتن، گیدنز، بوردیو، اینگلهارت و شوارتز^{۱۱} تنظیم گردید و در قالب آن فرضیه‌های اصلی مطرح شده است. پژوهش به روش چندگانه روش پیمایشی و روش اسنادی و به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای روی ۳۶۷ نفر نمونه از شهروندان سنندجی به

^{۱۱}. Schwartz

تفکیک گروه‌های نسلی انجام گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که میزان ترجیحات ارزشی افراد جوان و میان‌سال تفاوت معناداری باهم ندارد؛ اما میزان ترجیحات ارزشی افراد جوان و پیر و افراد میان‌سال و پیر با یکدیگر تفاوت معناداری دارد. همچنین نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین متغیرهای سرمایه‌ی اجتماعی و دین‌داری با ترجیحات ارزشی در دو نسل جوان و میان‌سال و بین متغیرهای سرمایه فرهنگی و ترجیحات ارزشی در نسل جوان و بین میزان استفاده از رسانه‌های جمعی و ترجیحات ارزشی در دو نسل جوان و پیر همبستگی معناداری وجود دارد؛ اما همبستگی بین سرمایه‌ی اقتصادی و ترجیحات ارزشی در بین تمام نسل‌ها معنادار نیست.

غفاری و حقیقتیان (۱۳۹۵) در مقاله‌ای به بررسی تأثیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته بر تحرک اجتماعی میان‌نسلی در شهر گرگان پرداخته‌اند. روش تحقیق مورد استفاده در پژوهش، پیمایشی مبتنی بر روش همبستگی است. ابزار تحقیق، پرسش‌نامه محقق ساخته است که برای تعیین اعتبار پرسش‌نامه از تکنیک اعتبار صوری و اعتبار محتوا با استعانت از تکنیک ضریب نسبی روایی محتوا استفاده شد. بعد از طراحی پرسش‌نامه و اجرای پایلوت بین ۳۰ پاسخ‌گو، میزان پایایی سؤالات با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ محاسبه شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان و مردان ۳۰ تا ۵۴ ساله ساکن شهر گرگان که تعداد آن‌ها براساس سرشماری سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۴۶۲۳۸ نفر می‌باشد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شد. برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته با تحرک اجتماعی میان‌نسلی افراد در شهر گرگان، در سطح ضریب اطمینان ۹۵ درصد رابطه وجود ندارد. تفاوت جنسیتی در میزان تحرک اجتماعی وجود دارد که به نفع مردان است. میزان تحرک اجتماعی پاسخ‌گویان، ۸/۶ درصد دارای تحرک میان‌نسلی نزولی، ۲۴ درصد دارای تحرک میان‌نسلی افقی و ۶۷/۴ درصد دارای تحرک میان‌نسلی صعودی بوده‌اند.

زارع شاه‌آبادی و طاهر (۱۳۹۵) به مطالعه بین‌نسلی سبک زندگی دختران و مادران شهر یزد پرداختند. در جوامع کنونی به علت توسعه فناوری ارتباطات و اطلاعات و تنوع روزافزون کالاها و خدمات و غیره،

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر نوسرکان

موجب تفاوت تجارب و آموزش‌های نسل فعلی از نسل قدیم و کاهش میزان بازتولید ارزش‌های اجتماعی در جامعه جدید می‌گردد. هدف مطالعه حاضر، بررسی تفاوت ابعاد سبک زندگی مصرف فرهنگی، گذران اوقات فراغت، مدیریت بدن و الگوی خرید لباس مادران و دختران شهر یزد و بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر این ابعاد است. این تحقیق به صورت پیمایش مقطعی و جمع‌آوری اطلاعات با ابزار پرسشنامه انجام گرفته است. نمونه مورد مطالعه در میان زنان ۷۵-۱۵ ساله در شهر یزد (۱۳۹۱) انجام گردید. یافته‌ها نشان‌دهنده تفاوت معنادار بین مصرف فرهنگی، نحوه گذران اوقات فراغت، مدیریت بدن و الگوی خرید لباس دختران و مادران و نیز وجود همبستگی مثبت و معنادار بین درآمد خانوار با مدیریت بدن و الگوی خرید لباس دختران و مادران می‌باشد. همچنین همبستگی مثبت و معنادار سرمایه فرهنگی با مصرف فرهنگی، مدیریت بدن و الگوی خرید لباس دختران و مدیریت بدن و الگوی خرید لباس مادران مشاهده گردید.

نقش سطوح سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری تاب‌آوری سازمانی در بانک‌های دولتی توسط ابوالحسنی و همکاران (۱۴۰۲) بررسی شده است. یافته‌ها ۴۸ کد نهایی را در قالب سه مفهوم اصلی سرمایه اجتماعی شبکه بانکی، سرمایه اجتماعی فرابانکی، و تاب‌آوری بانک ملی نشان داد. سرمایه اجتماعی شبکه بانکی با مفاهیم فرعی سرمایه اجتماعی شعبه، سرمایه اجتماعی بین شعبات، سرمایه اجتماعی هم‌بندی، و سرمایه اجتماعی فرابانکی با تم‌های سرمایه اجتماعی عمودی و افقی در شکل‌گیری تاب‌آوری بانک ملی موثر بودند. در مرحله کمی تجزیه و تحلیل ۳۰۸ پرسشنامه با رگرسیون خطی چندگانه نشان داد هر پنج نوع سرمایه اجتماعی تأثیر معنادار بر تاب‌آوری کل بانک ملی دارند. بر اساس ضریب بتای استاندارد و ضریب تعیین سرمایه اجتماعی عمودی «سرمایه تزریق شده از طرف نهاد دولت و حاکمیت» بیشترین تأثیر را بر تاب‌آوری بانک ملی داشت ($\beta=0/799$).

فلاح (۱۳۹۸) با ارائه چارچوبی برای بازتولید سرمایه اجتماعی با استفاده از رویکرد فراترکیب به این نتیجه رسید که مقوله‌های بازتولید سرمایه اجتماعی در محیط کار در بعد شرایط علی شامل ظرفیت‌سازی رفتاری و هم‌افزایی هنجاری، در بعد عوامل مداخله‌گر شامل ارزش فردی و گروهی ادراک شده، در بعد عوامل زمینه‌ای شامل سازگاری سازمانی و محیطی و در بعد راهبردها شامل راهبردهای ساختاری

و اجتماعی است. مطابق نتایج این تحقیق بازتولید سرمایه اجتماعی در محیط کار می‌تواند پیامدهای متنوعی از نظر فردی، سازمانی و اجتماعی ایجاد نماید.

وضعیت سرمایه اجتماعی در ایران از نگاه صاحب‌نظران سیاسی و اجتماعی توسط مقتدر و همکاران (۱۴۰۰) بررسی شده است. یافته‌ها حاکی از آن بود که سه ویژگی اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، از عناصر اصلی سرمایه اجتماعی محسوب می‌گردند. وضعیت نامطلوب و نامساعد سرمایه اجتماعی، کاهش و افول اعتماد اجتماعی به دلایل: بی‌اعتمادی اجتماعی، فساد ساختاری، بی‌توجهی به نهادهای مدنی در ایران قابل مشاهده است. توسعه انسانی، کاهش فساد ساختاری، مشروعیت سیاسی از راهکارهای افزایش سرمایه اجتماعی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

امیری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان جریانی از سرمایه اجتماعی و عوامل موثر بر آن در ایران به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی در کنار سایر عوامل تولید تاثیر معناداری بر رشد اقتصادی داشته است. همچنین به منظور پیش‌بینی و برنامه‌ریزی آتی برای بهبود و افزایش سطح سرمایه اجتماعی، به سنجش مدل سرمایه اجتماعی پرداخته شده است. از بین عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی، سن و اشتغال در بخش کشاورزی، حومه‌نشینی، نابرابری توزیع درآمد و مهاجرت تاثیر معنادار و منفی بر سرمایه اجتماعی دارند در حالیکه، آموزش، مشارکت زنان در نیروی کار، اشتغال در بخش صنعت و خدمات، مالکیت خانه و تشکیل خانواده تاثیر مثبت و معنادار بر سرمایه اجتماعی دارند. با توجه به نتایج، پیشنهاد می‌شود که دولت ضمن پیش‌بینی سرمایه اجتماعی استان‌ها با توجه به عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی، برای بهبود آن در استان‌هایی با سطح پایین سرمایه اجتماعی چاره‌جویی کند.

قادرزاده (۱۴۰۰) وضعیت سرمایه اجتماعی در استان کردستان را با توجه به آسیب‌ها، راهبردها و برنامه‌های تقویت سرمایه اجتماعی بررسی کرده است. یافته‌ها نشان داد که میانگین شاخص ترکیبی سرمایه اجتماعی در سطح متوسط ارزیابی می‌شود. کم و کیف سرمایه اجتماعی، به ویژه در بعد سرمایه اجتماعی کلان‌پایین است و این مساله نشان از زوال اعتماد عمومی به اهمیت و موفقیت عملکرد نهادها در حوزه‌های چهارگانه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی است. نوع غالب سرمایه اجتماعی در

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر نویسرکان

استان کردستان، سرمایه اجتماعی خرد است و سرمایه اجتماعی میانی در سطح متوسط قرار دارد. براساس نتایج تحلیل واریانس، میانگین سرمایه اجتماعی بر حسب جنسیت، رده سنی، وضع تاهل، سواد، وضع فعالیت پاسخ‌گویان متفاوت است. در بخش پایانی پژوهش، با نظر به مختصات سرمایه اجتماعی، آسیب‌ها و مخاطرات، راهبردها، برنامه‌ها و مجریان ارتقای سرمایه اجتماعی در کردستان ارایه شده است.

سوریناچ و مورنو^{۱۲} (۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی نقش دارایی‌های ناملموس سرمایه دانش، سرمایه انسانی، سرمایه‌ی اجتماعی و سرمایه کارآفرینی در رشد اقتصادی منطقه‌ای در اتحادیه اروپا پرداخته‌اند. نکته مهم تأثیر این فاکتورها بر رشد اقتصادی منطقه‌ای است. آنان در این پژوهش به این نتیجه رسیده‌اند که فرضیه اصلی پژوهش؛ یعنی، «دارایی‌های ناملموس نقش مهمی در توضیح رفتار بنگاه‌ها و مسیرهای رشد اقتصادی در سطح منطقه‌ای در اروپا ایفا می‌کند» تأیید می‌شود.

ارتباط بین سرمایه اجتماعی و سبک زندگی ارتقاء دهنده سلامت در آشیانه‌های خالی برپایه‌ی نقش واسطه‌ای احساس انسجام توسط چانگ و همکاران (۲۰۲۳) بررسی شده است. نتایج نشان داد که نقش واسطه‌ای معنادار احساس انسجام بین سرمایه اجتماعی و سبک زندگی ارتقاء دهنده سلامت ($\beta=0/367$ ، $SE=066/0$)، با فاصله اطمینان (7/52) [0/246, 509/0] 95% CI درصد از کل اثر سرمایه اجتماعی بر سلامت را تبیین می‌کند. این یافته‌ها درک بهتری از چگونگی تأثیر سرمایه اجتماعی و حس انسجام بر سبک زندگی ارتقاء دهنده سلامت ارائه می‌دهند و می‌توانند مداخلات را برای ترویج سبک زندگی ارتقاء دهنده سلامت در میان آشیانه‌های خالی هدایت کنند.

پیلانو^{۱۳} و همکاران (۲۰۲۴) با تحلیل فضایی سرمایه اجتماعی و ناهمگونی جامعه در سطح ایالات متحده به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی که به عنوان منابع یا مزایای دریافتی از طریق ارتباط با دیگران تعریف می‌شود، به کارایی اقتصادی، رشد جوامع و سلامت جمعیت کمک می‌کند. تغییرات فضایی محلی سرمایه اجتماعی با متغیرهای غیر ثابت از طریق یک رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی ارزیابی شد که پیشرفت‌های قابل توجهی در عملکرد مدل نسبت به مدل حداقل مربعات معمولی نشان داد. این

12. Suriñach & Moreno

13. Peluso

یافته‌ها به ادبیات مرتبط با سرمایه اجتماعی با رشد اقتصادی جوامع کمک می‌کند، که برای ایجاد آینده‌ای پایدار برای شرکت‌های تجاری، جوامع و جامعه در کل ضروری است.

تأثیر سرمایه اجتماعی، کیفیت نهادی، و ثبات سیاسی بر پایداری محیطی توسط خوان^{۱۴} و همکاران (۲۰۲۳) بررسی شده است. یافته‌ها نشان داد که داده‌های گروه میانگین افزایش یافته و گروه میانگین اثر همبسته مشترک دارد. با این حال، تحت نتایج خطی، سرمایه اجتماعی، قانون و نظم، ثبات دولت، ثبات سیاسی و درآمد سطوح انتشار کاهش می‌یابد. جالب توجه است که در شکل غیرخطی، نتایج مطالعه سرمایه اجتماعی را توصیف و قانون و نظم به کیفیت محیطی کمک می‌کند؛ در حالی که ثبات دولتی و سیاسی باعث افزایش سطح انتشار در بلندمدت می‌شود. همچنین، این مطالعه برخی مفاهیم اصلی را برای رسیدن به سطح پایداری مطلوب ارائه می‌کند.

آبانه^{۱۵} و همکاران (۲۰۲۴) تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه کسب و کار در غنا: تجربیات کسب و کارهای سطح محلی در منطقه شهری کوماسی را بررسی کرده‌اند. نتایج حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی ممکن است نقش مهمی در کمک به افراد در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و روابط گروهی خود برای دستیابی به نتایج دلخواه ایفا کند. تحلیل موضوعی همراه با تحلیل محتوا مورد استفاده قرار گرفت و این مطالعه سه شکل متمایز از سرمایه اجتماعی - ساختاری، رابطه‌ای و شناختی را نشان داد که به‌طور قابل توجهی به رشد کسب و کار مشتریان آژانس که از خدمات آن استفاده می‌کردند و از کسب و کار خود از طریق شبکه‌های اجتماعی حمایت می‌کردند، کمک کرد. این مطالعه همچنین نشان داد که «گروه‌ها و شبکه‌ها»، «هنجارها، باورها و وظایف مشترک»، «اعتماد» و «اتصال» عناصر مهمی هستند که بر پایداری کسب و کار KMA تأثیر می‌گذارند. طبق این مطالعه، عناصر ساختاری، رابطه‌ای و شناختی سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری انسجام گروهی و روابط اجتماعی، که در حمایت از رشد شرکت‌های جدید در غنا، به‌ویژه در KMA، حیاتی هستند. این مطالعه توصیه می‌کند که تلاش برای

---

¹⁴. Guan

¹⁵. Abane

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر نویسرکان

ایجاد انعطاف پذیری سرمایه اجتماعی در کسب و کارهای نوپا و ایجاد یک سیستم شبکه اجتماعی توانمند از پایداری کسب و کار در سطح محلی حمایت می‌کند. نتیجه‌گیری از یافته‌ها حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی این پتانسیل را دارد که انسجام گروهی و پیوندهای اجتماعی سودمند را برای افزایش رشد کسب و کار تقویت کند.

پیش‌بینی‌کننده‌های سرمایه اجتماعی در شرکت‌های مشاوره، فنی و مهندسی کشاورزی توسط عطایی و همکاران (۲۰۲۴) بررسی شده است. بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها، هشت گویه سرمایه اجتماعی استخراج و اولویت بندی شدند. آنها شامل مشارکت اجتماعی، کنشگری اجتماعی، اعتماد اجتماعی، ارتباطات همسایگی، روابط دوستان و خانواده، ظرفیت پذیرش تفاوت‌ها، قدردانی از زندگی و ارتباطات کاری بودند. بر اساس رتبه‌بندی این عناصر، فعالیت اجتماعی، ارتباطات کاری و روابط دوستانه و خانوادگی به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفتند. همچنین، تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام نشان داد که سه متغیر احساس امنیت شغلی، سرمایه‌گذاری و رسانه، متغیرهای مستقلی هستند که سرمایه اجتماعی مدیران عامل را تشکیل می‌دهند. برنامه‌های ارائه شده توسط رسانه‌ها باید بر ارتقای همبستگی اجتماعی مردم متمرکز باشد. این شرکت‌ها باید در فعالیتهای اجتماعی و تشویق مشارکت و اعتماد جامعه هدف، سرمایه‌گذاری کنند. موفقیت شرکت‌های مشاوره، خدمات فنی و مهندسی کشاورزی مبتنی بر اصول تخصص، اعتماد، مشارکت و همبستگی اجتماعی است که نشان از وجود سرمایه اجتماعی در این شرکت‌ها دارد. بنابراین سرمایه اجتماعی و عوامل پیش‌بینی‌کننده آن بر بهره‌وری و کارایی شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد.

وانگ^{۱۶} و همکاران (۲۰۲۳) با بررسی بازگشت‌کنندگان آفریقایی در انتقال دانش بین‌المللی از دیدگاه سرمایه اجتماعی به این نتیجه رسیدند که به طور خاص، این مطالعه بینش‌هایی را در مورد ارتباط بین سه بعد ساختار اجتماعی-یعنی روابط بازار، روابط اجتماعی و روابط سلسله‌مراتبی، روابط بازگشت‌کنندگان آفریقایی در ساختار اجتماعی آنها، منابع سرمایه اجتماعی ناشی از روابط اجتماعی از طریق فرصت، ارائه

---

¹⁶. Wang

می‌دهد. انگیزه‌ها و توانایی، و ارزش ایجاد شده برای انتقال موفق دانش در نتیجه اثرات یکپارچه سرمایه اجتماعی بازگشت‌کنندگان به‌طور کامل مشهود است.

افشای ناهمگونی سرمایه اجتماعی در شهرهای در حال کوچک شدن از منظر زیرساخت اجتماعی توسط چنگ و همکاران (۲۰۲۳) در شواهدی از هگانگ چین به نمایش درآمد. نتایج موارد زیر را نشان داد. (۱) ارتباط معناداری بین دسته‌ها و ویژگی‌های زیرساخت اجتماعی و ناهمگونی سرمایه اجتماعی یافت شد. سرمایه اجتماعی توسط تعداد کمی از زیرساخت‌های اجتماعی تامین می‌شد. سطح سرمایه اجتماعی در داخل جامعه به‌طور کلی کمتر از خارج از جامعه بود. (۲) در مقایسه با سرمایه اجتماعی پل زدنی، سرمایه اجتماعی پیوندی منبع اصلی سهام در شهرهای در حال کوچک شدن بود. طبقه متوسط بر ساختار اجتماعی تسلط داشت و سرمایه اجتماعی پیوند بیشتری را در اختیار داشت. این مطالعه شواهد مفیدی را برای تحقیقات مرتبط با نابرابری فرآیندهای انقباض و تمایز اجتماعی - فضایی ارائه می‌کند. سعید (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «تویتر و توسعه سرمایه اجتماعی: دیدگاه جنسیتی» به این نتیجه رسید که زنان توجه بیشتری را به خود جلب کردند و دارای سرمایه اجتماعی پل زدنی و جوامع نزدیک‌تری در تویتر بودند. مردان جوامع بزرگتری داشتند زیرا شبکه‌های آنها بزرگتر از زنان بود. این مطالعه بینش‌های ضروری را در مورد استفاده از حوزه دیجیتال به عنوان ابزاری برای افزایش مشارکت زنان در گفت‌وگوی عمومی و ایجاد سرمایه اجتماعی به دست اندرکاران توسعه ارائه می‌کند.

رولس - نیتو و سیگورا^{۱۷} (۲۰۱۰) در تحقیقی در مورد تفاوت‌های نسلی در ارزش‌های مادی‌گرایی و فرامادی‌گرایی در اسپانیا، نشان دادند که ارزش‌های شخصی با ارزش‌های نسلی در دو گروه میان‌سال و پیر، مشابه و در نسل جوانان متفاوت بود. همچنین جوانان ارزش‌های فرامادی‌گرایی متفاوتی داشتند. سون و وانگ^{۱۸} (۲۰۱۰) نیز در مطالعه‌ای درباره اثرات تغییر اجتماعی با ارزش‌های افراد نسل‌های مختلف در شانگهای چین، نشان دادند که نسل‌های جوان‌تر در چین از ارزش‌های سنتی به ارزش‌های مدرن - در

17. Rols-Nito & Sigoura

18. Son & Wang

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

فرایند دگرگونی اجتماعی اخیر، تغییر رویکرد دادند. علاوه بر این نسل‌های جوان‌تر به ارزش‌های سکولار، فردگرایی و پیشرفت شخصی به‌عنوان مهم‌ترین هدف در زندگی، بیشتر از مشارکت در جامعه تمایل نشان می‌دهند. آن‌ها بیشتر متناسب با سبک‌های زندگی خود - بدون توجه به تصور دیگران در این باره، زندگی می‌کنند. بنابراین احتمالاً کمتر از ایدئولوژی جمعی سنتی تبعیت می‌کنند؛ به‌طور کلی این مطالعه شکاف نسلی قابل توجهی در گرایش‌های ارزشی در چین را نشان داد.

پارکز و رابرتسون^{۱۹} (۲۰۰۸) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی شکاف ارزشی در حوزه‌ی نگرش به نقش‌های جنسیتی» به این نتیجه رسیدند که جوانان مذکر ۱۸ تا ۲۲ ساله در امور ارزشی بزرگ‌سالان هم‌جنس خود مشارکت می‌کنند. البته این گرایش در میان جوانان دختر به دو بخش نقش‌های جنسی و غیرجنسی تقسیم می‌شود؛ و نشانگر شکاف نگرشی بین دختران جوان و نسل گذشته در مورد نقش‌های اجتماعی است.

استرمن و جانسون^{۲۰} (نقل از مید، ۱۹۷۰: ۱۴۶) در پژوهشی تحت عنوان «مقایسه اعتقادات و ارزش‌های مذهبی جوانان و والدینشان در رابطه با تحول نسلی» با استفاده از یک نمونه چندبعدی، در سال ۱۹۶۹-۱۹۶۸ قضایای اصلی کشمکش بین نسلی را بررسی کردند. دو بیست و بیست دانشجوی جدید دانشگاه ایالتی ایلینویز ۳۱ درصد مرد و ۶۹ درصد زن، ۷۱۱ مادر و ۱۶۸ پدر، عمدتاً از طبقه متوسط در این مطالعه شرکت داده شدند. طیف وسیعی از عقاید، ارزش‌ها و نظرات، نظیر ترس از مرگ، شعائر و مراسم مذهبی مورد سؤال قرار گرفت. داده‌ها یافته‌های قبلی را تأیید کرد ولی در مورد شکاف نسل‌ها مبالغه‌آمیز و گمراه‌کننده بود. فقط در بعضی مسائل بین جوانان و والدینشان شکاف وجود داشت. در مقایسه با نسل والدین، اطمینان نسل جوان به زندگی کمتر است، کمتر از زندگی رضایت دارند و بیشتر از مرگ می‌ترسند. بررسی پیشینه‌ی پژوهش نشان داد که در کشورها و فرهنگ‌های گوناگون، شکاف بین‌نسلی یک پدیده‌ی قابل بررسی است و نمودهای متنوعی را از خود نشان می‌دهد. این شکاف در حوزه‌های گوناگون ارزشی، اعتقادی، رفتاری، فکری، احساسی، و هیجانی پدیدار شده است. بروز تغییر چندجانبه

19. Parks & Robertson

20. Sterman & Jonson

از نسلی به نسلی دیگر به این صورت، می‌تواند پیامدهای گوناگون اجتماعی در پی داشته باشد. یکی از مؤلفه‌هایی که در این زمینه تحت تأثیر قرار می‌گیرد، سرمایه‌ی اجتماعی است. با توجه به نکات مطرح شده، این پژوهش به دنبال بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان است. تفاوتی که این پژوهش در مقایسه با سایر پژوهش‌ها دارد، این است که در کنار توجه به شکاف بین‌نسلی، به ارتباط آن با سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن پرداخته است. با توجه به نکاتی که مطرح شد، هدف‌های این پژوهش به شرح زیر است:

- شناخت تفاوت میان نسلی سرمایه‌ی اجتماعی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - شناخت چگونگی و چستی مسایل و تنگناهای ارتباطات بین نسلی و ارتباط آن با شناخت بین نسلی بین زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - شناسایی تفاوت سرمایه‌ی اجتماعی در زنان و مردان شهر تویسرکان با توجه به مشارکت اجتماعی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - شناسایی تفاوت سرمایه‌ی اجتماعی در زنان و مردان شهر تویسرکان با توجه به اعتماد اجتماعی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - شناسایی تفاوت سرمایه‌ی اجتماعی در زنان و مردان شهر تویسرکان با توجه به انسجام خانوادگی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - شناسایی اثرگذاری شکاف نسلی بر ساختار قدرت در خانواده‌های شهر تویسرکان؛
  - شناسایی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - مقایسه‌ی میان‌نسلی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان؛
  - مقایسه‌ی میان‌نسلی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در بین گروه‌های سنی مختلف شهر تویسرکان؛
- فرضیه‌های مطالعه حاضر به این صورت است:
- سرمایه اجتماعی بین‌نسل‌ها در تویسرکان با هم تفاوت معنادار دارد.
  - بین متغیرهای جمعیت‌شناختی و میزان سرمایه اجتماعی رابطه وجود دارد.

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

- بین سرمایه اقتصادی سه نسل از نظر میزان حضور در عرصه اجتماعی تفاوت وجود دارد.
- بین سه نسل از نظر میزان تحرک اجتماعی و میزان دسترسی به فرصت‌های اجتماعی تفاوت وجود دارد.
- بین سه نسل از نظر میزان آزادی‌های فردی و محدودیت‌های خانوادگی تفاوت وجود دارد.
- بین سه نسل از نظر میزان ارتباطات اجتماعی تفاوت وجود دارد.

روش تحقیق

روش این پژوهش از نوع کمی و پیمایش صورت گرفته است. بدین صورت که برای بخش کمی از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است. همچنین، در این تحقیق برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و میدانی و رجوع به نمونه‌هایی از جمعیت و اطلاعات مکتوب و غیرمکتوب استفاده شد. در روش کتابخانه‌ای، برای به دست آوردن اطلاعات موردنیاز به منظور تئوری‌ها و مبانی نظری تحقیق در فصل دوم به کتابخانه‌ها، سازمان‌های مربوطه، دانشگاه‌ها و مراکز علمی مراجعه شده است. همچنین از طریق فیش‌برداری از مقالات، کتاب‌ها، و مجلات علمی معتبر مربوط به موضوع استفاده شده است. داده‌های کمی نیز با استفاده از پرسش‌نامه گردآوری شد.

جامعه، نمونه، و شیوه‌ی نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری این تحقیق شامل زنان و مردان ۱۵ سال به بالای شهر تویسرکان (۱۰۳۷۸۶ نفر) بود که از این تعداد ۵۱۷۳۶ نفر مرد (۵۲۰۵۰ نفر زن بودند) (سرشماری سال ۱۳۹۸ وزارت کشور). با توجه به جدول مورگان و کرجسی^{۲۱}، از این تعداد ۳۹۲ نفر به عنوان نمونه این پژوهش معین شد. این تعداد به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. تجزیه و تحلیل مدارک شامل اقدامات زیر بود: بررسی، طبقه‌بندی، تهیه جدول یا ترکیب دیگری از مدارک تا بتوان به موضوع نخستین که مورد تحقیق است پرداخت. پس از گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه علاوه بر توصیف جامعه، براساس مدل پژوهش و فرضیه‌های مربوطه، آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی

مناسب - میانگین و انحراف استاندارد، تحلیل واریانس یک‌راهه و رگرسیون، انتخاب و انجام شد. یافته‌ها در قالب جداولی تهیه و تدوین گردیده است. در این راستا از نرم‌افزار SPSS-25 استفاده شد.

ابزار پژوهش

گردآوری داده‌های پژوهش به دو روش انجام شد. در ابتدا به صورت کتابخانه‌ای مدارک و اسناد موجود - کتب و مقالات - بررسی و مؤلفه‌های مورد نظر استخراج و به صورت تحلیل محتوا مقولات سرمایه‌ی اجتماعی شناسایی شد. در ادامه پرسش‌نامه‌ی پژوهش گرساخته نیز برای گردآوری داده‌ها به کار گرفته شد. این ابزار در 7 بخش جداگانه تدوین شد. روایی محتوایی این ابزار به کمک تدوین جدول مشخصات بررسی و تأیید شد. پایایی نیز با روش ضریب توافق متخصصان بررسی و تأیید شد (CVI = 0/74). بدین صورت که پس از دریافت نظر متخصصان امر درباره‌ی ضرورت، سودمندی، یا عدم ضرورت گویه‌ها درباره‌ی موضوع مورد نظر و استخراج گویه‌های مطلوب، گویه‌های نامناسب از پرسش‌نامه حذف شدند.

یافته‌ها

این پژوهش به مطالعه‌ی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی در بین زنان و مردان شهر تویسرکان پرداخته است و با استفاده از نظریه‌های دورکیم، مانهایم، اینگلهارت، مید، بوردیو، کلمن، پوتنام، فوکو، گیدنز، زیمل، مک‌لومان، و فدرستون چارچوب نظری تحقیق ساخته شد.

یافته‌های جمعیت‌شناختی

جدول 1: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زن	247	63/0	63/0
مرد	۱۴۳	36/5	99/5
بی‌جواب	۲	0/5	100/0
جمع	392	100/0	-

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی جنسیت پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۶۳ درصد از پاسخگویان، زنان بودند و کمترین افراد یعنی ۳۶/۵ درصد از پاسخگویان مردان بودند.

جدول ۲: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان بر اساس گروه‌های سنی

گروه‌های سنی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۱۵ تا ۲۵ ساله	۱۳۷	۳۴/۹	۳۴/۹
۲۶ تا ۳۵ ساله	۵۹	۱۵/۱	۵۰/۰
۳۶ تا ۴۵ ساله	۶۶	۱۶/۸	۶۶/۸
۴۶ تا ۵۵ ساله	۶۰	۱۵/۳	۸۲/۱
۵۶ تا ۶۵ ساله	۴۴	۱۱/۲	۹۳/۴
۶۶ تا ۷۵ ساله	۲۰	۵/۱	۹۸/۵
۷۶ تا ۸۵ ساله	۴	۱/۰	۹۹/۵
بی‌جواب	۲	۰/۵	۱۰۰/۰
جمع	۳۹۲	۱۰۰/۰	-

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی سن پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۳۴/۹ درصد در گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ ساله بودند و کمترین افراد یعنی ۱ درصد در گروه سنی ۷۶ تا ۸۵ ساله بودند.

جدول ۳: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان بر اساس وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
مجرد	۱۱۹	۳۰/۴	۳۰/۴
متاهل	۲۴۷	۶۳/۰	۹۳/۴
همسر فوت‌شده	۱۵	۳/۸	۹۷/۲
بی‌همسر به دلیل طلاق	۱۱	۲/۸	۱۰۰/۰
جمع	۳۹۲	۱۰۰/۰	-

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی وضعیت تأهل پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۶۳ درصد متأهل و کمترین افراد یعنی ۲/۸ درصد بی‌همسر به دلیل طلاق بودند.

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی مدرک تحصیلی پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۳۸ درصد دیپلم و کمترین افراد یعنی ۳/۶ درصد دکتری بوده است.

جدول ۴: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زیر دیپلم	3	7/7	7/7
دیپلم	14	38	45/7
فوق دیپلم	50	12/8	58/4
لیسانس	96	24/5	82/9
فوق لیسانس	35	13/5	96/4
دکتری	۱۴	3/6	100
جمع	293	100	-

جدول 5: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس وضعیت اشتغال

وضعیت اشتغال	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
شاغل	117	8/29	8/29
بیکار	72	۴/18	۲/48
بازنشسته	37	۴/9	7/57
در حین کار	۲۳	5/9	5/63
دانشجو	۱۴۳	5/36	100
جمع	392	100	-

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی وضعیت شغلی پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۳۶/۵ درصد دانشجو و کمترین افراد یعنی ۵/۹ درصد در حین کار بوده‌اند.

جدول 6: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس نوع شغل

نوع شغل	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کارفرما	15	8/۳	8/۳
شغل آزاد	۲۱۱	8/53	7/57
حقوق بگیر بخش دولتی	103	۳/26	9/83
حقوق بگیر بخش خصوصی	۱۳	۳/۳	۲/87
کارمند عالی رتبه	۴	0/1	۳/88
کارمند مستقل	۴	0/1	۳/89

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

9/96	7/7	30	کارمند عادی
100	۱/۳	۱۲	کارگر روزمزد
-	100	392	جمع

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی نوع شغل پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۵۳/۸ درصد شغل آزاد و کمترین افراد یعنی ۰/۱ درصد کارمند عالی‌رتبه و مستقل بوده است.

جدول 7: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس درآمد

درآمد	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زیر یک میلیون تومان	183	46/7	46/7
بین یک میلیون تا دو میلیون تومان	۲۳	5/9	52/6
بین دو میلیون تا سه میلیون تومان	29	7/4	59/9
بین سه میلیون تا چهار میلیون تومان	28	7/1	67/1
بین چهار میلیون تا پنج میلیون تومان	37	9/4	76/5
بیشتر از پنج میلیون تومان	92	23/5	100
جمع	392	100	-

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی درآمد پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۴۶/۷ درصد زیر یک میلیون تومان و کمترین افراد یعنی ۵/۹ درصد بین یک میلیون تا دو میلیون تومان درآمد داشته‌اند.

جدول 8: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس محل زندگی

محل زندگی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بالا	96	24/5	24/5
متوسط	237	60/5	84/9
پایین	59	15/1	100
جمع	392	100	-

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی محل زندگی، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۶۰/۵ درصد در محله متوسط و کمترین افراد یعنی ۱۵/۱ درصد در محله پایین سکونت داشته‌اند.

جدول 9: توزیع فراوانی و نسبی پاسخگویان براساس میان‌نسلی

میان‌سالی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
جوان	137	34,9	34,9
میان‌سال	127	32,4	67,3
مسن	128	32,7	100,0
جمع	392	100	-

با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی میان‌نسلی، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۳۴/۹ درصد جوان و کمترین افراد یعنی ۳۲/۴ درصد میان‌سال بوده‌اند.

بررسی هدف‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش

در این بخش با توجه به هدف‌ها و فرضیه‌های مطرح شده، داده‌های گردآوری شده تجزیه و تحلیل آماری شده است. نتایج تحلیل‌های انجام شده بر روی داده‌ها برای بررسی هدف‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش در ادامه ارائه گردید.

جدول 10: ابعاد و مؤلفه‌های استخراج شده برای سرمایه‌ی اجتماعی پاسخ‌دهندگان

مؤلفه	کد باز / کد بسته
اعتماد	باور داشتن به دیگران
مشارکت	حضور اجتماعی
ارزش‌ها و هنجارها	باورها، مقررات، پایدها، و نیایدها
شبکه‌ی ارتباطی	روابط بین‌فردی
پیوندهای خانوادگی	روابط فرد با اعضای خانواده
وضعیت اقتصادی	درآمد، دارایی‌ها
همکاری با همشهریان	کمک به دیگران، همکاری با همسایه‌ها
میزان گرایش دینی	آیین و مناسک دینی، پایبندی به دین
تحرک اجتماعی	رشد یافتگی عمومی

در ادامه برای مقایسه‌ی بین‌نسل‌ها از نظر ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی از آزمون آماری تی مستقل استفاده شد و یافته‌های آن به صورت زیر ارائه شده است.

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

جدول 11: مقایسه‌ی میان‌نسلی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در بین شرکت‌کنندگان

ابعاد	میانگین	انحراف استاندارد	T	معناداری
اعتماد	12/58	1/14	0/028	0/001
مشارکت	11/47	1/26	0/047	0/001
ارزش‌ها و هنجارها	12/63	2/07	0/035	0/001
شبکه‌ی ارتباطی	12/52	1/17	0/018	0/001
پیوندهای خانوادگی	11/44	1/19	0/035	0/001
وضعیت اقتصادی	10/99	1/15	0/029	0/001
همکاری با همشهریان	11/72	2/09	0/037	0/001
میزان گرایش دینی	11/25	1/18	0/042	0/001
تحرك اجتماعی	12/85	1/22	0/046	0/001

مندرجات جدول ۱۱ مقایسه‌ی بین نسل‌ها را از نظر ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی نشان می‌دهد. بر این اساس مقادیر میانگین و انحراف استاندارد برای همه‌ی ابعاد ده‌گانه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی آورده شده است. همچنین مقادیر t (از ۰/۰۱۸ تا ۰/۰۶۲) و ضرایب معناداری در این جدول ذکر شده است (۰/۰۰۱). با توجه به ضرایب معناداری به دست آمده می‌توان گفت که تفاوت بین نسل‌ها در همه‌ی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی از نظر آماری معنادار است ($P < 0/05$).

جدول 12: مقایسه‌ی میان‌نسلی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در بین گروه‌های سنی مختلف

مدل	r	r ²	خطای استاندارد	Beta	t	معناداری
سرمایه‌ی اجتماعی	0/425	0/181	0/58749	0/411	4/126	0/001

جدول ۱۲ مقایسه‌ی بین نسل‌ها را از نظر ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در گروه‌های سنی مختلف نشان می‌دهد. بر این اساس مقادیر به دست آمده در تحلیل رگرسیون شامل R^2 ، R ، t ، و β برای همه‌ی ابعاد ده‌گانه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی بررسی شده است. همچنین ضریب معناداری در این جدول معادل ۰/۰۰۱ است. با توجه به ضریب معناداری به دست آمده می‌توان گفت که تفاوت بین نسل‌ها در همه‌ی ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی در گروه‌های سنی مورد بررسی از نظر آماری معنادار است ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

مهم‌ترین ویژگی‌های شخصی، خانوادگی و نگرش نسل‌های مختلف زنان و مردان شهر تویسرکان در پژوهش به قرار زیر است: با توجه به نتایج مطالعات به دست آمده از پرسشنامه، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۶۳ درصد از پاسخگویان، زنان بودند و ۳۶/۵ درصد از پاسخگویان مردان بودند. در میان پاسخگویان بیشترین افراد یعنی ۳۴/۹ درصد در گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ ساله بودند و کمترین افراد یعنی ۱ درصد در گروه سنی ۷۶ تا ۸۵ ساله بودند. با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی وضعیت تأهل پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۰/۶۳ درصد متأهل و کمترین افراد یعنی ۲/۸ درصد بی‌همسر به دلیل طلاق بودند. در میان پاسخگویان بیشترین افراد یعنی ۳۸ درصد دیلم و کمترین افراد یعنی ۳/۶ درصد دکتری بوده است. با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی وضعیت شغلی پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۳۶/۵ درصد دانشجو و کمترین افراد یعنی ۵/۹ درصد در حین کار بوده‌اند. از نظر نوع شغل پاسخگویان، باید اظهار داشت که در واقع بیشترین افراد یعنی ۵۳/۵ درصد شغل آزاد و کمترین افراد یعنی ۱ درصد کارمند عالی‌رتبه و مستقل بودند.

در مورد توزیع فراوانی درآمد پاسخگویان، باید اظهار داشت که بیشترین افراد یعنی ۴۶/۷ درصد زیر یک میلیون تومان و کمترین افراد یعنی ۵/۹ درصد بین یک میلیون تا دو میلیون تومان درآمد داشتند. از نظر محل زندگی، بیشترین افراد یعنی ۶۰/۵ درصد در محله متوسط و کمترین افراد یعنی ۱۵/۱ درصد در محله پایین سکونت داشته‌اند. با توجه به نتایج جدول توزیع فراوانی میان‌نسلی، باید اظهار داشت که بیشترین افراد یعنی ۳۴/۹ درصد جوان و کمترین افراد یعنی ۳۲/۴ درصد میان‌سال بودند. نتایج جدول توزیع فراوانی سرمایه‌ی اجتماعی، نشان می‌دهد که بیشترین افراد یعنی ۶۶/۸ درصد معتقدند سرمایه‌ی اجتماعی متوسطی داشتند و کمترین افراد یعنی ۱۴/۸ درصد معتقدند سرمایه‌ی اجتماعی کمی داشته‌اند.

مقایسه‌ی بین نسل‌ها از نظر ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی نشان داد که بین نسل‌های مورد مقایسه از نظر ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی تفاوت وجود دارد. به این معنی که میزان اعتماد، مشارکت، ارزش‌ها و هنجارها، شبکه‌ی ارتباطی، پیوندهای خانوادگی، وضعیت اقتصادی، همکاری با همشهریان، میزان گرایش دینی و

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر نوسرکان

تحرك اجتماعی در بین نسل‌های مورد بررسی تفاوت وجود دارد. بورديو (۲۰۱۹) مساله نسل‌ها، روابط نسلی و تضاد و تقابل میان نسل‌های مختلف را از دیدگاه کلان و در چارچوب نابرابری و تضاد اجتماعی تحلیل می‌کند و به تحلیل روابط و تعارضات نسلی در ابعاد اجتماعی - اقتصادی و فکری - فرهنگی می‌پردازد. به اعتقاد بورديو در شرایط معاصر، شکاف نسل‌ها، شکاف افقی بوده و در عرصه‌ها و میدان‌های مختلف اجتماعی، اعم از نهادی یا غیرنهادی، رویارویی بین جوانان و افراد مسن عملاً حاکی از تعارض بین افرادی با مواضع گوناگون قدرت و ثروت است.

به نظر می‌رسد که از دیدگاه گیدنز تلقی از نسل در جوامع سنتی و مدرن متفاوت است. در جوامع سنتی، هر نسل به میزان قابل توجهی شیوه‌های زندگی گذشتگان خود را از نو کشف کرده و ضمن بازسازی و نوسازی، آن را مجدداً به شکل و شیوه‌ای جدید در دستور کار قرار می‌دهد؛ اما در عصر جدید از نو شروع کردن تا حدودی مفهوم خود را از دست داده است (گیدنز، ۱۳۹۴: ۲۰۷). یافته‌های این پژوهش با تبیین اخیر قرابت بیشتری دارد. در این راستا می‌توان چنین گفت که با توجه به وضعیت اجتماعی و اقتصادی موجود در جامعه‌ی مورد بررسی و نیز سطح سواد، میزان درآمد، شغل و نوع شغل شرکت‌کنندگان در پژوهش، به نظر می‌آید که نوعی بازسازی در فرآیند شیوه‌ی زندگی در حال روی دادن است و شکاف بین‌نسلی پدیدار شده ناشی از این عامل است. از دیگر موارد مهم در این زمینه می‌توان به تغییرات جهانی در سبک زندگی، گسترش رسانه‌ها، تغییر در برخی ارزش‌ها، پدیدار شدن الگوهای اجتماعی و ورزشی اثرگذار اشاره کرد.

جورج ریتزر معتقد است که براساس نظریه‌های تفاوت جنسیتی، جایگاه و تجربه زنان در بیشتر موقعیت‌ها با جایگاه و تجربه مردان متفاوت است. مضمون اصلی این نظریه این است که زنان از جهت ارزش‌ها، شیوه دآوری‌های ارزشی، انگیزه‌ها، منافع، خلاقیت ادبی و احساس هویت، بینش و برداشت متفاوتی از مردان دارند. به عبارت دیگر، شکل کلی روابط زنان و تجربه‌های زندگی آنان دارای شکل متمایزی از مردان است. این نظریه‌ها سه تفاوت جنسیتی ارائه می‌دهند که شامل زیست‌شناختی، نهادی و روان‌شناختی است. بورديو معتقد است سرمایه‌ی اجتماعی نیز به مقدار زیادی از جنسیت تأثیر می‌پذیرد و این واقعیت را در بر می‌گیرد که زنان احتمالاً تا سطحی ترفیع داده می‌شوند که پیش از آنها زنی در

آن سطح حضور داشته است. این رویکرد با "جنسی کردن" مشاغل مرتبط است ولی همچنین با اتحاد هم جنس بودن هم مرتبط است. چیزی که اصطلاحاً «سقف شیشه‌ای» تلقی می‌شود، می‌تواند دری شیشه‌ای باشد که تنها توسط خود زنان باز می‌شود، البته اگر زنان دیگری آن در را پیش از آن، باز کرده باشند. سرمایه‌ی اجتماعی و فرهنگی همراه با هم، "خصلت جنسیتی" یا آمادگی و گرایش را که تصمیمات، رفتارها و امکانات مردان و زنان را ساخته و پرداخته می‌کند را شکل می‌دهند. این نکات نشان می‌دهد که توجه به موضوع میان‌نسلی و سرمایه‌ی اجتماعی بدون لحاظ کردن متغیر جنسیت، اقدام مطلوبی نخواهد بود. در همین راستا، لازم است که ضمن در نظر گرفتن شرایط سنی و جنسیتی افراد، ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی و ارتباط آن با شکاف بین‌نسلی نیز مورد توجه قرار گیرد.

در نهایت، لازم به ذکر است که همانطور که بوردیو باور دارد سرمایه اجتماعی حاصل انباشت منافع مالکیت یک شبکه بادوام از روابط کم و بیش نهادینه شده در بین افرادی است که در یک گروه اجتماعی دارند، ایجاد می‌شود. اگر سرمایه اجتماعی مجموع منابع فیزیکی یا غیرفیزیکی شامل سن، تحصیلات و درآمد باشد که در دسترس فرد یا گروهی از افراد جامعه باشد؛ پس سرمایه اقتصادی پایه است و سرمایه اجتماعی و فرهنگی ابزاری برای تحقق آن است. بوردیو معتقد است که این طبقات اجتماعی بالا هستند که سرمایه فرهنگی خاصی را در سلسله مراتب قشربندی اقتصادی به خود اختصاص داده‌اند.

نتایج این پژوهش نشان داد، که نسل مسن نسبت به سایر نسل‌ها، سرمایه اجتماعی بیشتری دارند. با برگزاری برنامه‌ها و کلاس‌هایی برای افراد جوان و میانسال امکان افزایش میزان سرمایه اجتماعی وجود دارد. اقدام برای تسهیل‌گری کنش‌های اجتماعی و رفع تمامی موانع سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی برای هر نوع کنشگری اجتماعی زاینده و مثبت، که از هر گونه ناامیدی و دلزدگی و از خودبیگانگی و بی‌تفاوتی اجتماعی - که زمینه‌های تضعیف اعتماد اجتماعی را فراهم می‌کند، جلوگیری خواهد کرد.

با توجه به نتایج میانگین‌ها، مردان سرمایه اجتماعی بیشتری نسبت به زنان دارند. با واگذاری برخی مشاغل به زنان و فراهم کردن شرایط حضور زنان در جامعه، میزان سرمایه اجتماعی زنان افزایش خواهد

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

یافت. همچنین با توجه به نتایج میانگین‌ها افرادی که حقوق بگیر بخش دولتی هستند سرمایه اجتماعی بیشتری دارند. با فراهم کردن شغل مناسب با درآمد کافی، میزان سرمایه اجتماعی افراد افزایش می‌یابد. نتایج نشان داد افرادی که تحصیلات بیشتری دارند، سرمایه اجتماعی بیشتری دارند. بنابراین آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها باید امکان ادامه تحصیل و حضور در اجتماع را برای تمامی افراد جامعه فراهم کنند تا از این طریق میزان سرمایه اجتماعی افراد افزایش یابد. با توجه به نتایج میانگین‌ها افرادی که مسن هستند اعتماد اجتماعی بیشتری دارند. حمایت نهادهای مدنی از افراد و گروه‌های ناتوان جامعه موجب ارتقای اعتماد متقابل در سطوح خرد و کلان جامعه خواهد بود. نتایج میانگین‌ها نشان داد که افراد مسن هستند تحرک اجتماعی بیشتری دارند. با توزیع عادلانه فرصت‌ها در بین افراد جامعه امکان بهرمندی همه افراد از امکان تحرک اجتماعی فراهم می‌شود.

منابع

- ابوالحسنی، داوود؛ تدبیری، سیروس؛ و مجیدی، مریم. (1402). تبیین نقش سطوح سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری تاب‌آوری سازمانی در بانک‌های دولتی، مجله مدیریت سرمایه اجتماعی، 10(2)، 197-210. magiran.com/p2585223
- ادهمی، جلال. (1396). بررسی ترجیحات ارزشی بین‌نسلی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در شهر سنج. فصلنامه‌ی علوم اجتماعی، 78، 156-117.
- آزاد ارمکی، تقی. (1383). شکاف بین‌نسلی در ایران. مجله‌ی جامعه‌شناسی ایران، 3(4): 70-55.
- آزاد ارمکی، تقی؛ زند، مهناز؛ و خزایی، طاهره. (1385). بررسی تحولات اجتماعی و فرهنگی در طول سه نسل خانواده تهرانی: با تأکید بر مقایسه مراسم، آداب، و کارکردهای حمایتی. فصلنامه علوم اجتماعی، 16، 29-5.
- اسلامی بناب، علیزاده. (1390). بررسی رابطه‌ی بین سرمایه‌ی اجتماعی و آئومی اجتماعی. فصلنامه‌ی مطالعات اجتماعی، 1(1): 171-145.
- امیری، حسین؛ نجفی نژاد، محمود؛ موسوی، سیده محدثه؛ و حسنی، محمدحسین. (1400). جریانی از سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در ایران، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، 12(43)، 89-124. magiran.com/p2284067
- امیری، هادی؛ و رضایپور، زهره. (1390). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر ورود بنگاه‌ها به بازرگانی خارجی. فصلنامه‌ی جامعه‌شناسی کاربردی، 26(1): 184-171.
- ایمان، محمدتقی؛ و سروش، مریم. (1392). مقایسه‌ی بین‌نسلی سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در دسترس زنان در شیراز. زن در توسعه و سیاست پژوهش زنان، 11(4): 530-509.

پژوهش‌های جامعه‌شناختی، سال هجدهم/شماره یکم / بهار ۱۴۰۳
Journal of Sociological Researches, 2024 (Spring), Vol.18, No.1

- اینکلهارت، رونالد. (1373). تحول فرهنگی در جامعه‌ی پیشرفته‌ی صنعتی. ترجمه‌ی مریم وتر. تهران: کویر.
- اینکلهارت، رونالد؛ و أبرامسون، پل، آر. (1378). امنیت اقتصادی و دگرگونی ارزشی. ترجمه‌ی شهناز شفیع‌خانی. نامه پژوهش، ۱۴ و ۱۵.
- بوردیو، پیر. (1380). «نظریه‌ی کنش». ترجمه‌ی مرتضی مردی‌ها. تهران: نقش و نگار.
- بیکر، تریال. (1377). نحوه انجام تحقیقات اجتماعی. ترجمه‌ی هوشنگ نایی، تهران: نشر نی.
- توکل، محمد، قاضی‌نژاد، مریم. (1385). شکاف نسلی در رویکردهای کلان جامعه‌شناسی، بررسی و نقد رهیافت‌های نسل تاریخی و تضاد با تأکید بر نظرات مانهایم و بوردیو. فصلنامه علوم اجتماعی، 27.
- چیت‌ساز قمی، محمدجواد. (1386). بازشناسی مفاهیم نسل و شکاف نسلی جوانان و مناسبات نسلی. پژوهش جوانان، فرهنگ، و جامعه، 1، 85-112.
- حقیقتیان، منصور؛ و غفاری، عباس. (1395). بررسی علل شکاف نسل‌ها در بین دانش‌آموزان متوسطه شهر لامرد. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر. 4(8): 173-189.
- رحیمی، محمد؛ آشفته‌تهرانی، امیر؛ و حضرتی صومعه، زهرا. (1390). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر شکاف بین‌نسلی مطالعه موردی شهر خلخال در سال 1390. فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی ایران، 1(3): 98-79.
- زارع شاه‌آبادی، اکبر. (1395). مطالعه‌ی بین‌نسلی سبک زندگی دختران و مادران شهر یزد. فصلنامه‌ی مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، 14(3): 7.
- فلاح، محمدرضا. (1398). ارائه چارچوبی برای بازتولید سرمایه اجتماعی با استفاده از رویکرد فراترکیب، فصلنامه مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، 28(93)، 161-203. magiran.com/p2056351
- قادرزاده، امید. (1401). وضعیت سرمایه اجتماعی در استان کردستان؛ آسیب‌ها، راهبردها و برنامه‌های تقویت سرمایه اجتماعی، نشریه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، 10(19)، 9-41. magiran.com/p2408588
- قلیچ‌لی، بهروز؛ و مشبکی، اصغر. (1385). نقش سرمایه‌ی اجتماعی در ایجاد سرمایه‌فکری سازمان مطالعه دو شرکت خودروساز ایرانی، فصلنامه دانش مدیریت، 19(75): 147-125.
- کلمن، جیمز. (1386). بنیادهای نظریه‌ی اجتماعی. ترجمه‌ی منوچهر صبوری، تهران: نی.
- لاور، رابرت. اچ. (1373). دیدگاه‌های درباره دگرگونی اجتماعی. ترجمه کاووس سیدامامی، تهران: مرکز نشر دانشگاه.
- مقتدر، یونس؛ کتابی، محمود؛ و گلشنی، علیرضا. (1400). وضعیت سرمایه اجتماعی در ایران از نگاه صاحب‌نظران سیاسی و اجتماعی، نشریه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، 4(4)، 424-446. magiran.com/p2582654

بررسی میان‌نسلی سرمایه‌ی اجتماعی و ابعاد آن در بین زنان و مردان شهر تویسرکان

مهرگان، نادر؛ و دلیری، حسن. (1394) بررسی ارتباط میان سرمایه‌ی اجتماعی و توسعه انسانی در استان‌های ایران، پژوهش‌های اقتصادی رشد و توسعه پایدار، 15(2): 117-136.

Abane, J. A., Adamtey, R., & Kpeglo, R. (2024). The impact of social capital on business development in Ghana: Experiences of local-level businesses in the Kumasi Metropolitan Area. *Social Sciences & Humanities Open*, 9, 100775.

Ataei, P., Dastenaeei, A. M., Izadi, N., Karimi, H., & Menatizadeh, M. (2023). The predictors of social capital in agricultural consultation, technical, and engineering service companies. *Heliyon*.

Bourdieu, P. (2019). *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. In *Social Stratification, Class, Race, and Gender in Sociological Perspective*, Second Edition (pp. 499-525). Rutledge.

Chang, H., Wang, X., & Wang, Z. (2023). Association between social capital and health-promoting lifestyle among empty nesters: The mediating role of sense of coherence. *Geriatric Nursing*, 53, 96-101.

Cheng, Q., Sha, S., & Cheng, W. (2023). Revealing the heterogeneity of social capital in shrinking cities from a social infrastructure perspective: Evidence from Hegang, China. *Applied Geography*, 159, 103087.

Guan, L., Ali, Z., & Fakhridinovch Uktamov, Kh. (2024). Exploring the impact of social capital, institutional quality and political stability on environmental sustainability: New insights from NARDL-PMG. *Heliyon*, Available online 14 January 2024, e24650.

Kumar, K. 2017. The blended family life cycle. *Journal of Divorce & Remarriage*, 582, 110-125.

Mead, M. (1970). *Culture and Commitment: A Study of the Generation Gap*. New York: Basic Books.

Parks, J. B., & Robertson, M. A. (2008). Generation gaps in attitudes toward sexist/nonsexist language. *Journal of Language and Social Psychology*, 27(3), 276-283.

Peluso, A., Tuccillo, J., Sparks, K., Kapadia, A., & Hanson, H. A. (2024). Spatial analysis of social capital and community heterogeneity at the United States county level. *Applied Geography*, 162, 103168.

Saeed, R. (2023). Twitter and Development of Social Capital: A Gender Perspective. *Telematics and Informatics Reports*, 9, 100037.

Suriñach, J., & Moreno, R. (2011). The role of intangible assets in the regional economic growth. *Investigations Regionals-Journal of Regional Research*, (20), 165-193.

Wang, M., Wei, Y., Azumah, G., & Wang, C. L. (2023). African returnees in international knowledge transfer: a social capital perspective. *Journal of International Management*, 101118.